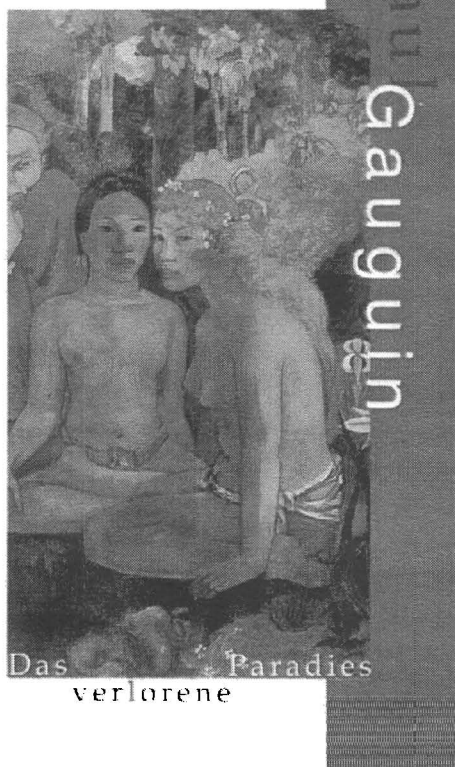

ITINERARIILE ARTISTICE EUROPENE 1998

Cunoscuta Agendă culturală aparținând postului informativ de televiziune EuroNews ne prezenta anul trecut, pe fondul muzical al unui vechi ragtime, marile expoziții oferite de principalele muzee ale Europei occidentale. Ne-au reținut atenția expoziții retrospective sau tematice prestigioase, deschise în marile muzee ale Parisului și ale Madridului, ele constituind obiectivele principale ale unui nou periplu european.

Înainte de a străbate câteva dintre celebrele muzee ale Parisului, această capitală a artelor, stimulative și promotoare a tot ce înseamnă fenomen artistic, pregătită continuu pentru avalanșa permanentă de turiști ce-i străbat străzile și sălile de muzeu, ale căror colecții valoroase sunt îmbogățite cu expoziții de anvergură, ne vom opri puțin în Germania pentru a semnala un eveniment artistic de prestigiu. Ne referim aici, la o retrospectivă de referință, ce înglobează mare parte a operei unuia dintre maeștrii picturii moderne, Paul Gauguin (1848-1903), intitulată "Das verlorene Paradies", deschisă în perioada iunie-octombrie 1998 la Museum Folkwang din Essen. Panotată cronologic în funcție de etapele de creație ale artistului, expoziția bucurându-se de un generos spațiu de expunere, situat într-o clădire cu o arhitectură modernă, se remarcă în special prin etalarea celor mai celebre pânze ale artistului din perioada tahitiană, dar și a unor lucrări de sculptură în lemn, ceramică și câteva bronzuri. Primele două săli erau consacrate imaginilor documentare: fotografii, scrisori, documente oficiale ale vremii, ce ilustrau momente din viața și activitatea de creație a pictorului. Cele mai numeroase imagini proveneau din Insulele Marchize dar mai ales din Tahiti.

Museum Folkwang Essen
17.6. bis 13.10.1998

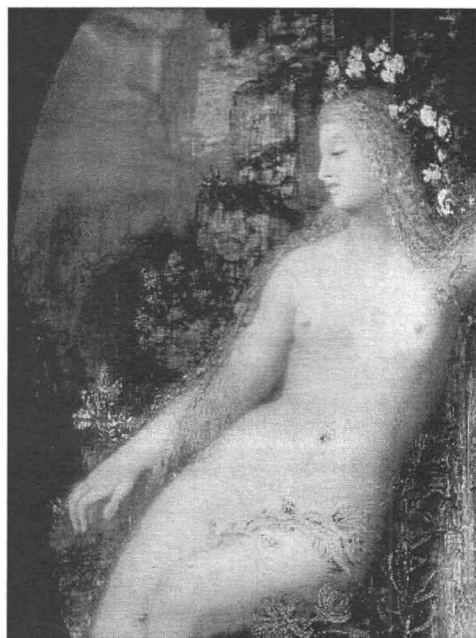

Pe panourile imense erau prezente: Paradisul pierdut ce dădea și titlul expoziției, lucrare aflată în colecția muzeului gazdă, Otahi (Solitudine), *Femei pe plajă*, *Ce, ești geloasă?* *Visul*, *Sub palmieri*, *Sâni cu flori roșii*, *Calul alb*, *Pastorală tahitiană*, *Și aurul corpului lor*, *Luna și Pământul*, *Regina din Areois*, *Povești barbare*, etc., lucrări provenind atât din muzeele și colecțiile private europene cât și din cele de peste ocean. Un catalog consistent editat de Folkwang Museum și Kunst Museum din Berlin însoțea această valoroasă expoziție.

În același timp, celebrul Musée d'Orsay din Paris care posedă cea mai frumoasă și mai bogată colecție de pictură impresionistă din lume și ansamblul creației artistice dintre anii 1848-1914, găzduia o nu mai puțin valoroasă retrospectivă Millet-Van Gogh. Retrospectiva concepută în urmă cu peste zece ani de către Van Gogh Museum din Amsterdam, face obiectul ultimelor cercetări consacrate influenței exercitate de opera lui Millet asupra lui Van Gogh, care îl considera pe autorul

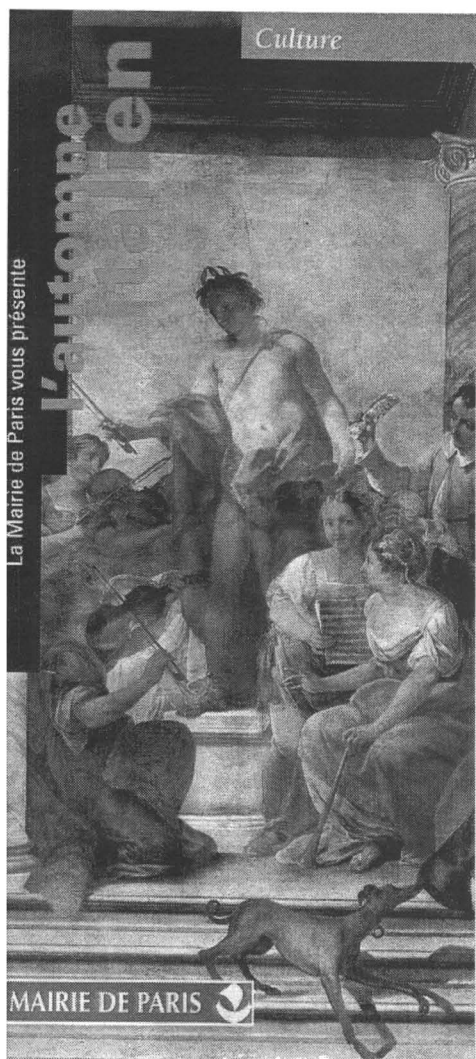
lucrării „L'Angéluș” ca părintele său spiritual. Prin expunerea simultană a creației celor doi maeștri, expoziția și-a propus o confruntare între operele lui Millet și interpretările date de Van Gogh. Erau expuse: *Semănătorul*, *Siesta*, *Cioplitorii în piatră* de Millet și interpretările lui Van Gogh, dar și opere de o inspirație liberă a maestrului olandez, însă, tratate într-o manieră artistică proprie spiritului lui Millet.

Parisul mai oferea și alte retrospectivă în toamna lui '98. Galeriile Naționale Grand Palais găzduiau expoziția organizată cu prilejul centenarului morții pictorului Gustave Moreau (1826-1898), reprezentant major al simbolismului. Expoziția cuprinzând 250 de picturi, desene și acuarele, a permis urmărirea evoluției stilului artistului și a înlesnit înțelegerea originalității operei sale. De o prezentare specială s-au bucurat trei dintre capodoperele sale: Orfeu și Sfinxul (1864), Hercule și vidra din Lerna (1876) și Semela (1895) care erau însoțite și de studiile preparatorii, lucrări ce s-au constituit ca centru de interes al expoziției. Manifestarea a fost organizată de Uniunea Națională a Muzeelor din Paris, Art's Institut Chicago și Metropolitan Museum of Art New York.

Sălile de la Grand Palais ofereau în același timp în generoasele sale spații și o expoziție de capodopere a unui mare maestru venețian al secolului al XVI-lea Lorenzo Lotto (1480-1557), supranumit geniul neliniștit al Renașterii. Expoziția consacrată acestui artist, organizată pentru prima dată în Franța de către Uniunea Națională a Muzeelor, Musée du Louvre, National Gallery of Art Washington și l'Accademia Carrara di Belli Arti Bergamo, reunea 50 dintre cele mai cunoscute lucrări, la care se adăuga un montaj de fotografii documentare de mari dimensiuni, după 26 de panouri de marchetărie executate după cartoanele lui Lotto, destinate decorării bisericii Santa Maria Maggiore din Bergamo.

În perioada octombrie '98 - ianuarie '99, Musée du Petit Palais Paris adăpostea prima retrospectivă a operei lui Gianbattista Tiepolo (1696-1770) în Franța. Aproximativ 70 de lucrări provenind din colecțiile unor mari muzee ale lumii și colecții private, 40 de desene și 33 de gravuri au permis publicului vizitator redescoperirea acestui artist major al Veneției secolului al XVII-lea. Erau ilustrate ambele aspecte ale operei sale, opera sacră și cea profană cu numeroase teme istorice, mitologice sau de inspirație literară precum și o serie de portrete. Pânzele, de mari dimensiuni, ce puneau în valoare grandoearea concepției, verva incomparabilă și suflul puternic, influent al artistului s-au bucurat de spații largi de expunere; printre ele se numărau cele două celebre compoziții istorice „Cleopatra”, provenind din colecția prințului Iusupov, care nu au fost expuse niciodată în afara Rusiei. Întrucât fresca prin tehnica ei este intransportabilă, organizatorii au recurs la expunerea a numeroase schițe preparatorii (bozzetti), pentru a le evoca.

Rămânând în sfera măestrilor italieni, nu putem să nu amintim retrospectiva operei pictorului venețian Tintoretto (1518-1594), deschisă în Salles des Fêtes, Musée Mairie du Ve de Paris, expoziție ce se încadra marilor manifestări culturale pariziene intitulate "Toamnă italiană", care a întrunit și 13 lucrări împrumutate pentru prima dată de la Ministero per i Beni Culturali e Ambientali, Patriciatul Latin al Veneției și opere provenind din colecții private și de stat aparținând unor instituții franceze. Calitățile operei lui Tintoretto care poate fi considerată ca rezumând un secol de pictură renescentistă italiană, anunțând prin compozițiile sale baroce și spontaneitatea tușei artiști ca El Greco sau curente artistice majore, au oferit vizitatorilor o adevărată lecție de pictură.

Celebrul Musée du Louvre găzduia în perioada octombrie 1998 - ianuarie 1999 o impresionantă expoziție pe care o vizitasem cu un an în urmă la Londra (martie-iulie 1997), organizată de către British Museum în colaborare cu Fondazione Memmo din Roma, intitulată "Chipuri antice. Portrete ale mumiilor din Egiptul roman". Expoziția care a fost itinerată mai întâi la Roma, în Palazzo Ruspoli (octombrie 1997- ianuarie 1998), s-a deschis în toamna anului trecut la Paris și își propunea

prezentarea artei funerare practică de civilizația pe care a cunoscut-o Egiptul între 30 î.H. și sec. V, când aflându-se sub dominație romană, a intrat în contact cu cultura greco-romană. Ea cuprindea în jur de 200 dintre cele mai reprezentative portrete de mumii, pictate pe panouri din lemn, lințolii din pânză, lână, carton și gips din colecția British Museum și din alte mari muzee din Europa și America. Un mare număr dintre portretele expuse în vitrine proveneau din Hawara și Er Rubayat, Fayum, Cairo sud-vest, valea Nilului (Saqqara, Oxyrhyncus), El Hibeh, Antinopolis și Teba.

Pentru prezentarea portretelor în contextul descoperirii lor arheologice, expoziția includea, de asemenea, obiecte găsite în morminte: piese de îmbrăcăminte, bijuterii romane, sculptură mică, papirusuri cu inscripții cuprinzând informații asupra vieții sociale a persoanelor reprezentate. Aceste portrete mumii sunt unicele mărturii ale tradiției grecești și romane în pictura în encaustica și tempera. Exponatele erau grupate în vitrine în funcție de mijloacele de limbaj și expresie plastică dar și de locul descoperirii, perioadă, astfel:

- 1 - tradiția mumificării;
- 2 - impactul cu Elenismul;
- 3 - portrete de mumii realizate în cele două tehnici, tempera cu pigmenți micști și ou alb și encaustica cu pigmenți micști și ceară de albine;
- 4 - măștile poleite din Hawara, sec. II;
- 5 - portretele din Er- Rubayat (săpăturile de la Fayum);
- 6 - portretele din Antinopolis;
- 7 - portrete din alte regiuni: comunități din nordul și sudul Egiptului, coasta Mediterană, Teba;
- 8 - portrete tridimensionale modelate în gips, pictate și încrustate cu sticlă sau piatră;
- 9 - stele funerare provenind din nordul și sudul Egiptului;
- 10 - mormântul familiei Soter din Teba, sec. II;
- 11 - portretele de la Deir-El-Bahri;
- 12 - mumiile pictate în întregime care marchează apariția primelor forme ale iconografiei creștine;

Revenind la arta modernă, semnalăm retrospectiva pictorului Pierre Alechinsky (1927), organizată de muzeul parizian Jeu de Paume. Expoziția prezenta principalele faze ale evoluției sale picturale, ilustrate prin lucrările realizate între anii 1948-1997 provenind din muzee internaționale și colecții private, care nu au fost niciodată expuse până acum. Forma nervoasă, plină de tensiune a imaginilor calme sau eruptive, impactul gestual, constituie modalitatea proprie de exprimare a artistului. Erau expuse: lucrările în aquaforte din anul 1948, uleiurile realizate între anii 1951-1965, cele realizate în acrylic și cerneală de China pe hârtie maruflată pe pânză, începând cu anul 1965, picturi cu "comentarii" marginale, predele, borduri, hărți, stampe sau documente, opere ce demonstau interesul constant al artistului pentru inovație în materialele de lucru, suporturi, mijloacele de exprimare plastică și tehnici de execuție.

Muzeul Național Picasso își îmbogățește colecția permanentă prin expunerea unor capodopere împrumutate în perioada octombrie 1998 - ianuarie 1999, numărând zece picturi și 15 desene din perioada albastră și cubistă a maestrului, de la Metropolitan Museum of Art New York. Printre ele figurau cele trei mari capodopere: Arlechin (1901), Orb odihnindu-se (1903) și Coafura (1906).

Muzeul de Artă Modernă al orașului Paris, amenajat în Palais de Tokyo, construit în anul 1937 pentru Expoziția Universală, având în expunerea permanentă celebrele decorații murale ale Soniei și Robert Delaunay, Dansurile lui Matisse și Sărbătoarea electricității de Dufy, prezintă pe o perioadă de un an (până la 19 septembrie

'99), o selecție în jur de 200 de lucrări provenind de la Centre Pompidou, grupate în trei mari categorii: prima ilustrează evoluția cercetării în domeniul culorii în decursul secolului XX (Kandinsky, Delaunay, Matisse, Miró) și abstracționismul (Arp, Hartung, Klein, Dubuffet, Fontana); a doua cuprinde pictura anilor 1920 (Braque, Lèger, Masson, Picasso), primii suprarealiști (Miró, Magritte, Ernst, Tanguy) și operele lui Derain și Fautrier relevând imagini ale Pământului, Materiei și Noptii; a treia este consacrată Noului Realism și artei video.

Părăsim Parisul pentru a ne opri la cel mai cunoscut și fascinant castel regal de pe valea Loirei, Chambord-ul, cu dimensiunile sale copleșitoare: fațade de 156 m lungime, 56 m înălțime, 440 de camere, înălțat la dorința regelui Francois I-e, începând cu anul 1519. Considerat ca cel mai mare castel al Renașterii franceze, arhitectura sa al cărui autor se presupune că ar fi fost Leonardo da Vinci sau Domenico del Cortone, îmbină elemente ale goticului târziu și ale Renașterii italiene: turnuri de colț, ziduri crenelate, lucarne, trepte în spirală, galerii și terase.

În sălile primului etaj era amenajată o expoziție de excepție, organizată de către Caisse Nationale des Monuments cu concursul l'Association des Amis de Chambord, le Conceil régional du Centre și La Route de la Vallée des Rois. Intitulată "Portretele regale ale Chambord-ului", expoziția oglindea patru secole de istorie și viață de la Francois I-e la Contele de Chambord din această celebră reședință regală. Ea reunea 47 dintre cele mai frumoase portrete oficiale ale monarhilor francezi din colecția permanentă a castelului și încă 14, printre care magnificul portret al lui Phillippe d'Orléans de Mignard sau Portretul în armură a lui Louis XV de Carl Van Loo, provenind de la alte muzee franceze. Tot acum, au fost expuse pentru prima dată ultimele achiziții ale muzeului castelului, dintre care, cele mai importante fiind Portretul lui Francois I-e, atribuit atelierului lui Clouet și Portretul cu flori de crin al Contelui de Chambord de Podesti. În fine, expoziția prezenta și colecția de artă decorativă constituită de către Ducesa du Barry special pentru castel.

Catalogul expoziției preciza că cercetările științifice premergătoare deschiderii expoziției au permis identificarea unora dintre personajele reprezentate, dar, mai mult decât atât, s-au descoperit semnăturile unor artiști prestigioși ca Largillière, De Troy, Juste d'Egmont.

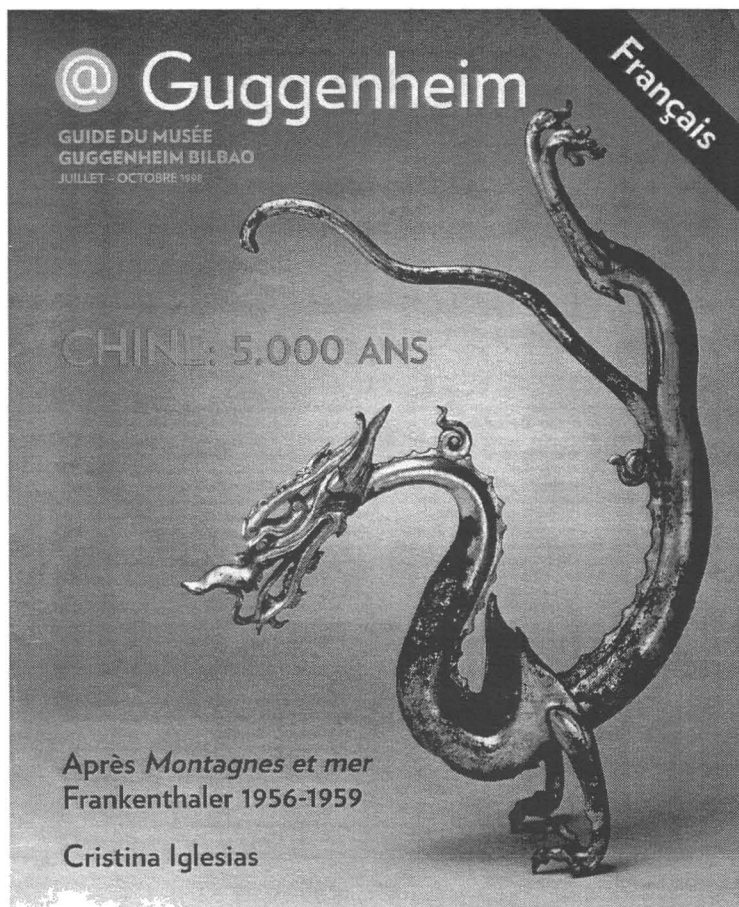
Anul 1997 a fost marcat în Spania de un important eveniment cultural: inaugurarea Muzeului Guggenheim din Bilbao. Prezența internațională a acestei celebre instituții s-a îmbogățit prin deschiderea, după Solomon R. Guggenheim, a Guggenheim Museum Soho din New York și a unor muzee europene: după Peggy Guggenheim Collection din Veneția, alte două muzee, în Bilbao și Deutsche Guggenheim în Berlin. Pe lângă preocuparea pentru extinderea instituțiilor muzicale, Guggenheim procedează în egală măsură la îmbogățirea programelor sale. În timp ce în marile colecții muzeale continuă să predomine, în genere arta modernă și contemporană occidentală, Guggenheim

organizează expoziții de artă africană, orientală și extrem-orientală, veche și modernă, recunoscându-le și punându-le în valoare forța artistică.

Spațiul de la primul nivel al Guggenheim Museum din Bilbao construit într-un stil arhitectural ultramodern din metal și sticlă, este consacrat colecției sale permanente. Trei săli sunt ocupate cu imense lucrări de artă contemporană realizate de reprezentanți ai ultimelor curente artistice dintre anii 1981-1997 ca: Richard Long (Linia pietrelor de râu, 1983), Enzo Cucchi (Mad painter și Marele desen al pământului, '83), Mario Mertz (Crocodilul din Niger), Jannis Kounellis, Gilbert & George Waking, Christian Boltanski (Oameni, 1994), Jenny Holzer (Instalații pentru Bilbao, 1997). A patra sală, lungă de 300 de metri, este destinată expunerii operei lui Robert Rauschenberg, intitulată "1/4 mile or 200 furlong pieces" (200 metri de piese), care a fost concepută de autor special pentru acest spațiu. Imensele lucrări realizate de artist între anii 1981-1997, prezintă într-o succesiune ordonată ideatic teme și mijloace de expresie specifice artei sale: colaje din materiale textile de naturi diferite, fotografii cu intervenții grafice sau picturale, serigrafii, alăturate unor obiecte pop art și unor structuri spațiale ce combinau metalul cu lumina și culoarea.

Cincisprezece săli ale etajelor II și III ale muzeului erau dedicate în perioada iulie - octombrie 1998 unei expoziții fără precedent "China: 5000 de ani", organizată cu colaborarea Ministerului Culturii al R.P. Chineze, Biroului Național al Patrimoniului Cultural al Chinei și a Agenției Chineze de Expoziții Internaționale de Artă. Sherman Lee, director la Cleveland Museum of Art, o autoritate mondială în arta chineză, a fost comisarul expoziției în domeniul artei tradiționale. Operele selectate ilustrau evoluția și inovațiile intervenite în 7 domenii ale creației artistice chineze: piese din jad, bronz, ceramică funerară, faianță și porțelan, sculptură, pictură și grafică, în care se distingeau două tendințe clare: inovații

conceptuale care plasează interesul artistului de la supranatural la uman și la natură și inovații tehnice exprimând căutările artiștilor în noi mijloace de transpunere a ideilor lor. Expoziția "China: 5000 de ani", cuprindea în jur de 500 de opere de artă începând cu perioada neolitică până în prezent. Este prima manifestare de mare amploare care a reunit opere de artă tradițională și modernă chineză urmărind evoluția ei de-a lungul secolelor cu marea sa diversitate stilistică și a tehnicilor de lucru. Lucrările proveneau de la mai mult

de 50 de instituții publice și private din 17 provincii chineze, multe dintre ele nefiind niciodată expuse în afara Chinei până acum.

Piesele cele mai vechi erau jadurile neolitice (3600-1700 î.H.), bronzurile rituale ornamentate redând credințele și practicile religioase din perioada Shang (1600-1100 î.H.) și Zhou (1100-256 î.H.). Ceramica funerară din timpul dinastiilor Qin, Han și Tang (221 î.H.-907), cuprindea machete arhitectonice complexe, mari efigii ale unor personalități, creaturi supranaturale și animale. Această perioadă includea de asemenea, exemplare de excepție din sculptura budhistă în piatră și o selecție importantă de pictură și grafică: peisaje din dinastia Song (960-1279) și pictura din dinastia Yuan (1279-1368), realizate în stilul tradițional conservat de artiștii profesioniști ce activau în timpul dinastiilor Ming și Qing.

Secția modernă al cărei comisar de expoziție era Julia F. Andrews, specialist în arta chineză a secolului XX, profesor la Ohio University și Kuiyi Shen de la aceeași universitate, ilustra diversele forme de exprimare ale artei chineze începând cu anul 1850. Panotată cronologic, în 4 secțiuni, secția modernă cuprindea pictură în ulei, grafică alb-negru și colorată, xilografuri, guașe, cerneală, astfel:

Secțiunea I - Inovații în pictura chineză 1850-1950, punându-se accentul pe Școala de la Shanghai;

Secțiunea II - Generația modernă 1920-1950, ilustrând apariția vocabularului modern însușit în Europa și Japonia;

Secțiunea III - Arta în noua Chină 1950-1980, consacrată realismului socialist;

Secțiunea IV - Transformările suferite de tradiție din 1950 până în zilele noastre, caracterizate prin pluralitatea exprimărilor în cadrul picturii tradiționale chineze.

Părăsim Bilbao coborând spre Madrid, traversând un peisaj stâncos cu întinderi nesfârșite sub lumina clară a unui cer albastru intens, ce devine roșu în asfințit, colorând pământul străjuit de imaginile bidimensionale ale unor tauri imenși, negri, dispuși de-a lungul autoviei. Parcurgând cei 16 km. ai principalei artere madrilene Via del Castellana, ajungi în celebrul Paseo del Arte, unde, pe o circumferință de câteva sute de metri se află cele trei mari muzee ale Spaniei: Museo del Prado, Museo Thyssen - Bornemitzka și Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia.

Ministero de Educación y Cultura organiza, în cadrul manifestărilor prilejuite de Sociedad Estatal Para la Commemoration de Los Centenarios de Felipe II y Carlos V (1998-2000) o expoziție gigant intitulată "Felipe II Un principe del Renacimiento", în perioada octombrie 1998 - ianuarie 1999. Această manifestare impresionantă s-a realizat prin colaborarea unor instituții internaționale de prestigiu: Museo Nacional del Prado, Patrimonio Nacional, Biblioteca Nacional del Madrid, Kunsthistorisches Museum Viena, The Metropolitan Museum of Art New York, Musée du Louvre Paris, The National Gallery Londra, Museo Nazionale di

Capodimonte Napoli, Galleria Borghese Roma, Galleria Nazionale di Parma, Galleria degli Uffizi Firenze, Musées Royaux des Beaux-Arts Bruxelles și numeroase colecții private spaniole și internaționale.

Panotată în sălile Muzeului Prado, intrarea Puerta del Velasquez, expoziția își propunea prezentarea unor remarcabile opere de artă care să ilustreze aspectele esențiale ale Renașterii, în primul rând relevanța mecenatului artistic a lui Felipe II în contextul Europei secolului al XVI-lea și nu în ultimul rând, viața artistică existentă la curtea regelui în circumstanțele majore care au marcat societatea statului modern spaniol în timpul Contrareforme.

Expoziția era grupată în 7 mari secțiuni: Întemeietorul unui regat (1); Formația intelectuală a unui principe renașcentist (2); Antichitatea clasică ca model estetic (3); Galeria portretelor (4); Credința epocii și pietatea regelui (5); Difuzarea imaginii regale. Propaganda și antipropaganda (6); O epocă a colecționarilor (7); Marile portrete expuse demonstrau mesajul suprem al artistului: cum se construiește o imagine a majestății regale în epoca Renașterii. Erau prezenți toți marii maeștri care au lucrat pentru Felipe II: Antonio Moro pictorul de curte al regelui, Alonzo Sánchez Coello, Tizian, Aniballe Caracci, Juan Fernández de Navarrete, alături de artiști mai puțin cunoscuți atunci dar ale căror lucrări figurau deja în colecția regală: maeștrii olandezi Bosch, Patimir, Memling, Wan der Weyden, dar și cele mai cunoscute opere ale lui Arcimboldo, Morales el Divino, El Greco.

Pe lângă lucrările de pictură erau expuse tapiserii, broderie, piese de orfevrerie, argintărie și bijuterii, medalii, stampe, miniaturi, cărți și codice miniate, porțelanuri, fconcric și sculptură. Catalogul expoziției, foarte

consistent, pliantul și chiar biletele de intrare reproduc pe un fond albastru intens celebrul portret al monarhului aparținând lui Antonio Moro.

Al doilea mare muzeu al Madridului, situat în Paseo del Arte, Thyssen - Bornemitzka, deschis în anul 1993, prin achiziționarea celebrei colecții a Baronului de Thyssen-Bornemitzka, este amenajat într-un elegant palat neoclasic madrilean, Villahermosa. Această importantă colecție realizată în decursul a două generații aparținând familiei ce dă numele muzeului, cuprinde în jur de 800 lucrări, incluzând opere reprezentative ale primitivilor italieni, olandezi, germani, artă medievală europeană, Renaștere italiană, pictura europeană din secolul al XVI-lea, Barocul, pictura europeană a secolului al XVII-lea, Rococo-ul, Neoclasicismul, Romantismul, pictura modernă începând cu Impresionismul, fauve-ii, expresioniștii, arta experimentală cuprinzând sinteze ale artei europene și americane, Noul figurativ și Pop art.

Într-una dintre sălile muzeului era organizată expoziția pictorului František Kupka (1871-1954), unul dintre pionierii picturii abstracte alături de Kandinsky și Delaunay. Expoziția cuprindea seria de lucrări ale celor două versiuni ale "Localisation des mobiles graphiques", realizată de artist între anii 1912-1913. Considerate ca parte dintre operele majore ale lui Kupka, pânzele sale demonstau un limbaj artistic nou, bazat pe ritm și armonie, în care formele se desfășoară într-un spațiu structurat geometric, în funcție de principiul melodicității cadrului.

Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, unul dintre cele mai mari muzee de artă contemporană

din lume, impresionează prin bogăția și diversitatea colecției sale permanente, distribuită pe 4 nivele ale clădirii în următoarea ordine:

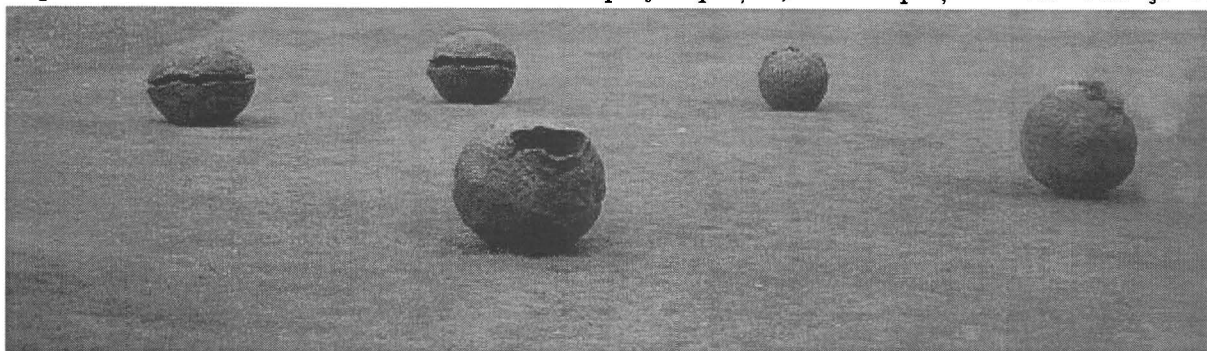
- Cotitura dintre secole în arta spaniolă, ilustrată de José Clará, Julio Antonio, Ramón Casas, José Gutierrez Solana;
- Inceputurile avangardei, cuprinzând lucrări ale soților Delaunay, Lipchitz, Picabia, Laurens;
- Săli consacrate operelor lui Juan Gris, Gargallo, Picasso cu celebra sa Guernica, Miró, Gonzáles-Smith;
- Suprarealismul poetic, suprarealismul lui Buñuel, pictura spaniolă a deceniilor 2 și 3: Luis Fernández, Palencia/Sánchez;
- Sculptura spaniolă; Figurativul și primul grup de avangardiști: Lozano, Zabaleta, Ortega Muñoz, Masson, Poliacoff, Lagunas, Tapiès căruia îi sunt dedicate mai multe săli;
- Inceputurile artei abstracte în Spania; Avangarda spaniolă în contextul avangardei europene: Alechinsky, Bacon, Moorc, Klcin, Fontana, Dubuffet, Marc Tobey, Lopez Garcia, Hernández;
- Abstracționismul și arta figurativă: Arroyo, Fraile, Villalba;

- Arta minimală și contextul său precum și cele mai recente manifestări artistice ilustrate de Dan Flavin, Kelly, Newman, Palazuelo, Grupo Zah.

În același timp, sălile parterului și ale etajului 5 rezervate expozițiilor temporare, prezentau o mare manifestare artistică „50 de artiști spanioli, 1947-1998”, manifestare ce se desfășura de-a lungul întregului an.

În perioada octombrie-decembrie '98, erau organizate aici două mari retrospectivă: Lucio Fontana și Alfonso Fraile. O superbă expoziție de tapiserie „Espaciono” a Elenei del Rivero, artistă spaniolă stabilită la New York, întrunea lucrări realizate în mătase, fir metalic, dantelă, fibre sintetice, provenind din colecțiile mai multor galerii din Madrid, New York, San Francisco, Roma.

Organizată de Fundación la Casca Barcelona și Fondazione Lucio Fontana, expoziția retrospectivă intitulată „Între materie și spațiu”, comemora un secol de la nașterea lui Lucio Fontana (1899-1998). Erau expuse lucrări de pictură, sculptură, forme spațiale și ecleraje în lumină neagră, ilustrând deopotrivă, preocupările artistului pentru problemele spațiale. O temă centrală a operei sale o constituie omul în timp și spațiu, atât spațiul real cât și cel

spiritual. Însușindu-și o formulă estetică de simbolizare a neliniștilor omului modern cu eternele sale întrebări asupra dragostei, a fascinației femeii, a naturii și a intervenției omului asupra ei, a polarității dintre materie și spirit, a credinței în Dumnezeu, Fontana copleșește în această expoziție prin celebrele sale Concepte spațiale, realizate bi și tridimensional, în materiale și tehnici diverse.

A doua mare retrospectivă era consacrată pictorului spaniol Alfonso Fraile, reprezentant al Grupului Nuevo especialismo español. Majoritatea lucrărilor proveneau din colecția permanentă a muzeului Reina Sofia, alte colecții muzeale din Spania și colecții private incluzând și colecția familiei artistului. Expoziția cuprindea lucrări de pictură și grafică în tehnică mixtă, reprezentând creația artistică a pictorului dintre anii 1960-1986. Panotarea era făcută cronologic, ilustrând etapele devenirii sale artistice: prima etapă, cuprinzând opere de influență cubistă și ale noului figurativ, situată în perioada anilor '60. Lucrările din anii '70, reprezentative pentru definirea stilului său artistic, concretizat în compoziții cu numeroase personaje, singularizate în atitudini și expresii, într-o înșiruire serigrafică: Noche habitada, Gente muy verde, Adolescentes y bychos, constituie o altă etapă de creație. Fraile utilizează orizontale și verticale pe fondurile închise, pe care sunt proiectate personajele, într-o mișcare constantă, pe întreaga suprafață a pânzei, într-un spațiu suspendat.

Ultima perioadă de creație, cuprinsă între 1977 și până la moartea sa, survenită în ianuarie 1988, este concretizată prin elaborarea portretelor supradimensionate ale unor personaje caricaturizate, diforme, chinuite, expresioniste în linie și culoare: De negro, Olimpia Jones, Veintitrés.

Retrospectiva consacrată marelui artist spaniol, dispărut prematur, organizată de Ministerio de Educación y Cultura, mai puțin cunoscut la noi, dar foarte apreciat de către critica națională și internațională de specialitate, dovadă numeroasele premii pentru pictură și grafică obținute de-a lungul activității sale de creație, ne-a oferit posibilitatea cunoașterii operei sale de maturitate, impresionantă și singulară ca și concepție și limbaj artistic în contextul artelor plastice contemporane.

Artistic european itineraries 1998

Summary

This essay presents oneself the most important exhibitions from the great towns of west Europe in autumn season 1998.

In the beginning we propose a Paul Gauguin exhibition opened in the Folkvang Museum from Essen in Germany, intitled "Lost paradise" which contained the pictures from Tahiti period.

In France, specially in Paris there were a lot of exhibitions offered to the tourists:

- in the „Musée d'Orsay”, the most important museum of modern art from Europe, it was opened "Millet – Van Gogh" exhibition containing the Van Gogh's interpretations about Millet's painters;

- National Galerie „Grand Palais” celebrates the centenary of painter Gustave Moreau and in the same time, in another spaces was opened an exhibition of the Venetian master Lorenzo Lotto;

- in the spaces of „Musée du Petit Palais” there was organized the first exhibition of G. Tiepolo in France, including above 70 paintings belonging to this italian master;

- in the „Salles des Fêtes, Musée Marie du V-e” it was exhibited paintings of Venetian artist Tintoretto, according by the great parisien cultural expresses "Italian autumn";

- The very known museum in Paris, „Musée du Louvre” entertained an interesting exhibitions organized by British Museum and Fondatione Memmo from Roma, intitled " Ancient faces. Mummy portraits from Roman – Egypt"; it contained 200 portraits of mummies painted on different supports arising from Egypt and north – Africa area.

- in „Jeu de Paume” Galerie it was exhibited Alechinsky's paintings containing works from museums and private international collections never exposed;

Living Paris, along the Loire's valley, in the Chambord castle there was a specially exhibition intitled "The royails portrets of Chambord", which presented the most beautiful portrets of french monarchs.

In Spain, it makes reported same important cultural events:

- in the new building of Guggenheim Museum from Bilbao it was opened "Chine 5000 years" containing 500 pieces of decorative and plastic art.

- In Madrid, in Paseo del Arte there are three very important Spanish museums: Museo del Prado where was opened a vast exhibition "Felipe II-th a Renaissance prince", thanks to the great museums from all the world.

- Thyssen – Borncmitza Muscum, with a F. Kupka's exhibition and, finally, Museo National Centro de Arte Reina Sofia, one of the great museum of contemporary art in the world, where were celebrated two important contemporary artists, Lucio Fontana and Alfonso Fraile.